

ספר הפנהגים

- פנהגי חב"ד -

נט"י לסעודה, ברהמ"ז
ובר"נ

•
תפילת הדרך

פענוח

פראי הפקופות

.....

הוספות

ופנהגי פלך

מערכת פענוחים

יחי אדונינו פורינו ורבינו פלך המשיח לעולם ועד

פתח דבר

לקראת ש"פ ויצא ט' כסלו – יום הולדת והסתלקות כ"ק אדמו"ר האמצעי – ה'תשפ"ב, הננו מוציאים לאור קונטרס מתוך "ספר המנהגים – מנהגי חב"ד" ובו מנהגי נט"י לסעודה, ברכת המזון, ברכות הנהנין, ותפילת הדרך בהוצאה חדשה עם פענוח המראי מקומות והוספות רבות.

תקוותינו שעוד טרם יעיינו בקובץ יתגלה כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א במלוא הדרו בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש.

מערכת פענוחים

©

יצא לאור ע"י

מערכת פיענוחים

Pianuchim@gmail.com

נט"י לסעודה, ברהמ"ז וברה"נ

**בנטילת ידים מנהג אנ"ש הוא לכדוק מתחלה שיהיו הידים נקיות
ואח"כ ליטול ג"פ.**

**נטילת ידים לסעודה ג' פעמים רצופות, ומניח משפיכה הג' מעט ים
בכף יד השמאלית ובוה משפשף שתי ידיו.**

נט"י לסעודה . . שתי ידיו: היום יום ע' כא [כ' שבט]. ולהעיר מד"ה המזבח עין - ס' המאמרים - אידית - ס"ב^א.
נטילת . . ג"פ: עפ"י דעת הריב"א בב"י שו"ע יו"ד ר"ס סט"א.

ורוחצים היד הראשונה שלוש פעמים ברציפות, ועוד הפעם שלוש פעמים את היד השמאלית, וצריך, בעוד הידיים רטובות, לשפשף יד עם יד, ולהרים שתי הידיים ולברך על נטילת ידיים".

[ב] [במסכת חולין (קיג ע"א) נכתב גבי בשר: "אין הבשר יוצא מידי דמו אלא א"כ מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה".

עפ"ז כתב הטור (יורה דעה סי' ר"ס): "ואחר ששהה שיעור מליחה ידיחנו שתי פעמים ראשונה להעביר המלח והדם, ושניה להעביר לחלוחית המים שנשארו בו".

ובבית יוסף (שם ס"ק ז') כתב בשם ההגהות אשרי (פ"ה סי' מג) "דמדיחין אותו שלש פעמים שתיים" פעם ראשונה ושנייה - כפי שנתבאר לעיל "ושלישית אנו עושים לטהר מים השניים שנגעו בראשונים".

והנה בהגהות אשרי (שם) הביא את דברי הריב"א (חולין קז, א, בתוס' ד"ה 'דלא' בסופו) "גבי נטילת ידים, דאמר רבא מים ראשונים צריך שיגביה ידיו למעלה שמא יצאו המים חוץ לפרק ויחזרו ויטמאו את הידים, מים אחרונים צריך שישפיל ידיו למטה . לפיכך אנו נוטלין שלשה פעמים".

[א] ספר המאמרים אידית ד"ה המזבח עין ע' 158: "לפני האכילה צריך לרחוץ את הידיים, מה שנקרא 'נטילת ידים'.

בנטילת ידים יש שני אופנים. אופן אחד הוא נטילת ידים שחרית כשקמים מהשינה, והאופן השני הוא נטילת ידיים לסעודה. הגם שנטילת ידיים שווה בשני האופנים, הן בכשרות של המים - שצריכים להיות נקיים ושלא יעשו בהם שום מלאכה, וגם נוסח הברכה שזוהה בשני האופנים, וכן האופן שהמים צריכים להקיף את הידיים, שבשתי האופנים נטילת ידיים שווה - בכל זאת ישנם הבדלים בין נטילת ידים שחרית ונטילת ידיים לסעודה.

הבדל אחד הוא באופן שהמים נמזגים על הידיים, ששפיכת המים על הידיים בנטילת ידיים שחרית כשקמים מהשינה צריכה להיות שלוש פעמים על כל יד לסירוגין, לדלג, לא כסדרן, לוקחים כלי עם מים ביד הראשונה מעבירים לשמאלית, ושופכים המים על היד הראשונה, עוד הפעם על היד השמאלית וככה עושים שלוש פעמים בדילוג.

המים שנמזגים בנטילת ידיים לסעודה זה גם שלוש פעמים, אבל לא בסירוגין אלא כסדרן, לוקחים הכלי עם המים ביד הראשונה ומעבירים להשמאלית

הוספות

שיפריעו לו ביו נטילת ידים לסעודה לבין ברכת המוציא. הגם שע"פ דין נחשבים רק דיבור או זמן הפסק. מ"מ לא היה רוצה שיפריעו לו אפילו רק במחשבתו בין נטילת ידים וברכת המוציא" (לקר"ש ח"ב ע' 364).

א. מנהג כ"ק אד"ש מה"מ: מביט בציפורנים לפני הנטילה (מעשה מלך ע' 51).

ב. הפסק בין נטילת ידים להמוציא: "הרבי נ"ע, לא היה טובל

נטי"י לסעודה ג"פ עם אלונמית [מגבת] כבר נתפשט זה בקרב כל החסידים.

נטי"י לסעודה... החסידים: התועדות ש"פ וישלח, י"ד כסלו תשי"ד.

שיחות קודש תשי"ד (ע' קיב. בהוצאה החדשה ע' 111): "הענין שנטילת ידיים לסעודה צריך להיות שלוש פעמים על כל יד ועם מגבת – פעם כשאחד שאל האם לעשות זאת, ענו לו שאין לזה שייכות אליו, ואילו עכשיו זה התפשט אצל כל החסידים וזה דבר פשוט.

עד ששמעתי, שישנם בתים שאפילו נשי ובנות חב"ד נוטלים כל יד שלוש פעמים, ועם מגבת על הכתף! – ההידור שעוד לא הגיע לרב מבחון – אליהן זה כבר הגיע, מכיון שהם התחנכו בבית חסידים".

נוהגין להטביל פרוסת המוציא שלש פעמים במלח, ולא לזרוק המלח על הפרוסה.

נוהגין... פרוסת... במלח: היום יום ע' נב [י' אייר]. ולהעיר מסי' האריז"ל (כוונת המוציא). לקו"ת ביאור לד"ה ולא תשבת ס"ח.

בסידור האריז"ל (סדר סעודתן של ת"ח, כוונת המוציא, כוונת המלח) כתב את הטעם למנהג: "כי ג' הויות הנזכרים בלחם הם סוד ג' חסדים המגולים ב"ש ת"ת ונ"ה והם הממתקים את מרירות המלח שהם ג' גברות ג' הויות ג"כ... ולכן צריך שתטבול הפרוס' במלח ג"פ כנגד ג' הויות דלחם הממתקים את המלח".

דהיינו: שלוש פעמים שם הוי' (26) בגימטריא זה לחם (78) שהוא כנגד ג' חסדים המגולים ב"ש, תפארת, נצח-הוד, וכן ג' פעמים שם הוי' בגימטריא זה מלח שהוא כנגד ג' גבורות. ולכן מטבילים את הלחם ג' פעמים במלח, לתקן ג' גבורות בג' חסדים. ומכיון שהלחם בא לתקן את המלח, לכן מטבילים את הלחם במלח, ולא שמים את המלח על הלחם.

אבל בלקוטי תורה (ויקרא ו, ד) הביא טעם אחר להבאת מלח עם לחם: "שהמלח הוא נותן טעם להיות בחי' טעם ודעת שהוא גילוי פנימית התורה". ולפ"ז המלח בא לתקן את הלחם.

בברכת המזון קודם מים אחרונים אומרים: על נהרות בבל, למנצח בנגינות, אברכה, זה חלק.

בברכת המזון... אומרים: היום יום ע' כז [י' אדר א'].

הוספות

ג. מנהג כ"ק אדמו"ר שליט"א: בעת הנטילה מחזיק את הספל באמצעות מגבת, הן בנטילת יד ימינו והן בנטילת יד שמאלו (מעשה מלך ע' 52).

ביום שא"א בו תחנון: שה"מ בשוב, לבני קרח, אברכה, זה חלק.

לבני קרח: באמירת תהלים (פו, ז) אומרים כל מעיני הכ"ף בקמין, בסדר ברכת המזון - הכ"ף בחולם.

למים אחרונים נוטלים קצה האצבעות, ואח"כ מעבירים אותם, כשהם לחים עדיין, על השפתים (ובחה"פ נוהרין שלא להעביר הידים על השפתים).

למים אחרונים: היום יום ע' קט [ד' כסלו].

ובחה"פ נוהרין: לקוטי מנהגים שבהגדה (קה"ת) [פיסקא ד"ה שלחן עורך. הובא גם לקמן ע' 41].

אחר מים אחרונים: וידבר אלי.

אחר מים אחרונים: היום יום ע' בו [י' אדר א'].

מברכין ברכת המזון בכוס של ברכה, אף שאין עשרה. אוהזין הכוס על כף היד, מוגבה, והאצבעות זקופות, עד סוף בונה ברחמיו ירושלים אמן, ואז מעמידו על השולחן, וחוזר ונוטלו לברכת בפה"ג.

אחר מים אחרונים: היום יום ע' בו [י' אדר א'].

הוספות

השומעים ואינם צריכים לברך בעצמם" (שיחות קודש תשל"ג ח"א ע' 7).

מסיים 'בכל מכל כל וכו' עד 'ונאמר אמן' אף שגם בזה לא ראיתי שהשומעים ידייקו לענות אז אמן" (מעשה מלך ע' 55. אג"ק ח"ז ע' רכח).

מסיים בקול בשבת, יו"ט, ר"ח, ר"ה וסוכות את ה'הרחמן' דאותו יום.

מסיים בקול מ'הרחמן הוא יזכנו וכו' עד 'ואמרו אמן' (מעשה מלך ע' 55).

זימון ברשות כ"ק אדמו"ר: "בני אדמו"ר הצ"צ - ולדורתם אחריהם - כשהיו מזמנים בנוכחות אביהם היו אומרים "ברשות אדוננו מורנו ורבנו הרב בעל הבית" ולא היו מזכירים את המסובים" (היום יום חלק שני סעיף 2).

זימון בשנת האבילות: אדם שנמצא בשנת האבילות, הנה "ישתדל לברך בזימון היינו שהוא יהי' המברך" (אג"ק ח"ג ע' שעב).

ד. מנהג כ"ק אד"ש מה"מ: למים אחרונים, נוטל את הכוס בימינו ושופך מעט על הארץ או הצלוחית, אח"כ מעביר את הכוס לשמאלו ושופך מעט מים על אצבעות ידו הימנית, אח"כ מעביר את הכוס לימינו ושופך מעט על אצבעות ידו השמאלית ומעביר את אצבעות ב' ידיו על שפתיו הק' (מעשה מלך ע' 53).

[הטעם להנהגה זו ראה לקמן ע' 11]

ה. כוס מלאה בזימון למלאותה על גדותיה: "בנוגע לקידוש והבדלה צריכים לזווג הכוס עם כל כך הרבה יין עד שישפך מהכוס, שאז זה סימן לברכה" (שיחות קודש תש"מ ח"א ע' 155).

"צריכים להזהר להניח כלי שלם תחת כוס היין, ואז . . . ישפך היין לתוך כלי שלם . . . ובמילא לא יהיה בזה ענין של בזיון" (התוועדות תשמ"ב ח"ג ע' 1692).

מנהג כ"ק אד"ש מה"מ בעריכת זימון: אומר את הברכה הראשונה בלחש ומתחיל לומר בקול מ"כאמור", "בכדי לשלול הטעות שהאמירה בקול רם היא בכדי להוציא את

ספר המנהגים

אוחזין הכוס וכו': הגדה ש"פ עם לקוטי מנהגים וטעמים ע' מא [פיסקא ד"ה ברך]. שצריך להגבי' הכוס - כ"ה במושו"ע או"ח סי' קפג. שו"ע אדה"ז שם ס"ח. ושם: טפח. ומנהגנו - הובא בלקוטי מנהגים שבהגדה - שיהי' גבוה מן השלחן ג' טפחים. ואולי הוא לכתחילה ולהידור. ועפ"ז מתיישב בפשיטות, מש"כ בוח"ב (קפט, ב) שצ"ל גבוה זרת (שפי' גם כאן ג' טפחים - וכמש"כ בספר אור החמה, ודלא כמש"כ בעיטור סופרים). אם שבכ"מ, וגם בזהר גופא (ח"ב רמה, א. רעג, ב), איתא שמשלכו טפח. - ומה שמיישב באוה"ח דוחק, כמובן. - ובפרט שהכוס דרו"ל גבוה לערך ג' אצבעות (פסחים קט, א) ולא טפח. ואכ"מ. (הערת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א - קובץ מכתבים תהלים, ע' רי).

בשו"ע אדה"ז הביא את הטור (סי קפ"ג סעי' ח') שכתב גבי גביע הזימון: "מגביהו מן הקרקע טפח אם הוא יושב ע"ג קרקע ואם הוא מיסב בשולחן מגביהו מעל השולחן טפח כרי שיהא נראה לכל המסובין".

היינו שצריך להגביה את הגביע טפח מהשולחן. אך בהגדה של פסח בלקוטי טעמים ומנהגים (פיסקא ד"ה קדש) נכתב: "ומקדש . . והכוס מוגבה למעלה משלשה טפחים מעל גבי השולחן - וכ"ז הוא גם בשאר ימות השנה".

וכתב ע"ז כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א (קובץ מכתבים תהלים, ע' 210 הערה *30): "אך אולי זה רק לכתחילה ולהידור".

והנה בזהר (פ' כי תשא קפט, ב): "אצטריך למהוי זקוף מן פתורא שיעורא דאקרי זרת" [הכוס של ברכה צריך להיות זקוף מן השלחן שיעור הנקרא זרת].

ובאור החמה (שם) הקשה: "תימה דהא זרת ג' טפחין אינן ובגמ' דילן קאמר (ברכות נא, א) ומגביהו מן הקרקע טפח והכי איתא ברעיא מהימנא (פ' פנחס רמה, א) ובכמה דוכתי" [תמימה שהרי שיעור זרת הוא ג' טפחים ובגמרא כתוב שמגביהו רק טפח. וכן כתוב בזהר עצמון].

ותירץ על זה העיטור ספרים* (על ספר מטפחת ספרים, השמטה לאות יז עמ' 54): "זרת היינו שיעור טפח" שכן בתרגום ירושלמי (שמות כח, טז)

ברצה דברהמ"זי אומרים "בעל הישועות" - בית דגושה ו"בעל הנחמות" - בית רפוי'.

בברכת המזון . . אומרים: היום יום ע' כז [י' אדר א'].

בר"ח וביו"ט ביעלה ויבוא: המברך מגבי' מעט קולו כאמירת זכרנו כו', בו (בי"ת דגושה) למונה וכו', בו (בי"ת רפוי') לברכה כו' לחיים טובים — וכל המסובין עונין אמין אחרי: לטובה, לברכה, לחיים טובים.

הוספות

ו. אמירת 'רצה' ו'יעלה ויבוא' כשסעודת יו"ט נמשכת לשבת: הוראת כ"ק אדמו"ר הרי"צ "שאותם שאכלו כזית הן ביום והן משחשכה (כמובן ע"י פריסת מפה וקידוש) יאמרו רצה ואח"כ יעלה ויבוא, כפי הסדר" (אג"ק ח"ד ע' מג).

ז. זמן עניית אמן ע"י המסובין: "בין הפרקים ובסוף ברכה זו (השלישית)" (לקו"ש חכ"ד ע' 380), היינו שהמסובין עונים אמן כשהם נמצאים לאחר ברכת 'בונה ירושלים'.

הערת המו"ל: נראה שכן צ"ל, ולא עיטור סופרים.

הנוסח: מלך חנון ורחום אתה.

אין עונין אמן אחר יחסרנו.

כאו"א אומר אבי מורי בעה"ב הזה ואת א"מ בעה"ב הזה, אף אורח או מי שאין לו או"א.

כאו"א אומר אבי מורי . . . ואת א"מ: להעיר מתוכן מכתב כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע מה"י טבת תרפ"ב, המועתק בזה [נדפס באג"ק כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע ח"א ע' רב ואילך]:

. . . בתשובה על שאלתו אם מי שאין לו אב ואם אם צריך לומר הרחמן הוא יברך את אבי כו'. כל אחד ואחד צריך לומר כנדפס בסידור, והמעם הוא לפי שנוסח הרחמן הוא מכוון לעשר ספירות כזה, הרחמן הוא ימלוך - מלכות, הרחמן הוא יתברך בשמים ובארץ - יסוד, הרחמן הוא ישתבח כו' ויתהדר בנו - הוד, הרחמן הוא יפרנסנו - נצח, הרחמן הוא ישבור עול גלות - גבורה, הרחמן הוא ישלח לנו ברכה - תפארת, הרחמן הוא ישלח לנו את אליהו - חסד, (גם אופן השני, כי שבירת הגלות הוא מצד בחי' החסד ע"ד ימינך תרעץ אויב, והגאולה מצד ספירת הגבורה) הרחמן הוא יברך את אבי, אמי, אב ואם - חכמה ובינה, ממרום ילמדנו עליו ועלינו זכות - כתר . . . (הובא מכ' זה גם בס' פסקי הסידור בתחילתו).

כמה מהחסידים נוהגין לומר בסדר דהרחמן: הרחמן הוא יברך את אדוננו מורנו ורבנו.

כמה מהחסידים . . . הרחמן: הערת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א קונט' צט ע' קו [ספר המאמרים קונטרסים ח"ג ע' כג הערה 4].

ברכת שנ"ב: נהי' היו"ד בקמין ולא בסגול.

בברכת שני"ב: היום יום ע' סא [י"ב סיון].

בברכת בורא נפשות אומרים: על כל מה שבראת - הכ"ף בחולם ולא בקמין.

בברכת בורא נפשות: היום יום ע' לה [ט' אדר שני].

הוספות

ורכו בשבי הוא קודם לרכו ורכו קודם לאביו (ע"פ אג"ק חט"ו ע' קפז).

ח. הרחמן הוא יברך את אדוננו כו': המקום המדויק בסדר דהרחמן: לפני הרחמן הוא יברך את אבי מורי וכו' והוא לפי הנכתב במשנה וש"ס שלהי הוריות: היה הוא ואביו

מברכים' ברכת הקשת, ולא כיש מפקקים בזה.

ברכת הקשת: היום יום ע' ק [כ"ט תשרי].

[ראה לקמן במילואים ע' 11 הטעם מדוע לא הכניס אדה"ז ברכה זו בסדר ברכת הנהנין].

**בברכה מעין שלש אם שתה יין ואכל פירות מז' המינים, חותם: ועל
פרי הגפן ועל הפירות, בא"י על הארץ ועל פרי הגפן והפירות (ולא
"ועל" הפירות).**

בברכה מעין שלש: היום יום ע' כט [י"ח אדר א'].

הוספות

כדי להרגילם בריבוי ברכות . . . עד שאמירת הברכות נעשית אצלם דבר הרגיל ובדרך ממילא (ע"ד "מנפשי כרע"), ולא רק אמירת הברכות בפה, אלא גם (ובעיקר) באופן שחודר בכל מציאותו, חפצו ורצונו שכלו ומדותיו – ע"י החינוך בתוכן הברכות, "ליראה את ה' ולאהבה אותו ולזכרו תמיד על ידי הברכות שמברך תמיד". (ספר השיחות תנש"א ח"א ע' 134, ס"ח והערה 67).

י. חינוך לברכות: "הענין ד"מאה ברכות כל יום" הוא הדבר השייך ובנקל לכאו"א מישראל, הן אנשים והן נשים, וגם טף, שהרי גם לפני בר מצוה (ובת מצוה) מחנכים אותם באמירת מאה ברכות כל יום, וגם הקטנים יותר שלא הגיעו לגיל חינוך, עד לתינוקות שמתחילים לדבר – מחנכים אותם באמירת ברכות (ועניית אמן). לא רק שמקפידים עליהם ומזהירים אותם שלא יאכלו בלא ברכה ח'ו, אלא גם ע"ז שנותנים להם מיני מתיקה

תפילת הדרך

בתפלת הדרך: ותתנני — בל' יחיד — לחן ולחסד כו'.

בתפלת הדרך ותתנני: הגהות לסידור הישן (מהצ"צ) [אות מו]. וכ"כ המג"א ואדמו"ר בשו"ע סי' ק"י סעי' ד' בשם ספר הקנה עפ"י הסוד (שער הכולל פי"ב).

(טעמי המצות כוונת הקדושה כב, ב): "ואומר בלשון רבים לכלול גם המלאכים ההולכים עמו . . . ואח"כ אומר ותנני לחן ולחסד ולרחמים בלשון יחיד כי הוא העוסק בחסידות".

היינו שאת כל תפלת הדרך יש לומר בלשון רבים כיון שכולל בזה גם את המלאכים ההולכים עמו, אבל את מילת תנני יש לומר בלשון יחיד כיון שמבקש שהקב"ה יתן לו חן וחסד כיון שהוא (ולא המלאכים) עוסק בחסידים.

פסק המגן אברהם (סי' ק"י סעי' ד' ס"ק י') שיש לומר את תפילת הדרך "בלשון רבים דוקא תפלה הקבוע לרבים . . . אבל מלת ותנני לחן – יאמר בלשון יחיד".

והובא בשו"ע אדה"ז (שם סעי' ד'): "ואף אם הולך יחידי יאמרנה בלשון רבים שמתוך כך תפלתו נשמעת . . . (ויש מי שאומר שע"פ הסוד י"ל מלת ותנני לחן בלשון יחיד אע"פ שהוא ממטבע הברכה הקבוע לרבים)".

ובטעם הדבר ע"פ הנסתר נכתב בספר הקנה

הוד כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בעת הנסיעה לנאות דשא קורא — בפעם השני' — תקון ליל שבועות, וכשנוסעים כארבע פרסאות — וויאָרסט — מצות לעמוד ונוטל ידיו ומתפלל תפלת הדרך".

תפלת הדרך בקרון הי' הוד כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע מתפלל בישיבה ובמרכבת — בעמידה.

הוד כ"ק . . . תפלת הדרך בקרון: קונט' ומעין ע' לד.

וכשנסע מביתו, אף שנשאר במקום א' כמה חדשים, הי' אומר בבל

א. מנהג כ"ק אד"ש מה"מ: לעצור באמצע הדרך לרחוץ את ידיו הק' ולאמר תפילת הדרך מתוך הסידור כשעומד ופניו למזרח (בנאות דשא 47, 84).

יום אחר התפלה תפלת הדרך — בלא שם ומלכות.

וכשנסע מביתו: היום יום ע' עב [י"ט תמוז].

הוספות

"ומהנכון שנוסף על התפילין שלהם שבודאי לוקחים אתם, יקחו גם כן ספר תהלים וספר תניא כל אחד מהם, ובמשך הנסיעה ללמוד עכ"פ איזה שורות מספר התניא ולומר איזה מזמורי תהלים" (אג"ק חי"ט ע' רסח).
 "כדאי שיהיו באוטו שלו (במקום המתאים) סידור, תהלים, תניא וגם א צדקה פושקע" (אג"ק ח"ל (תשע"ט) ע' קפח).

ב. הוראות לנסיעה: "יחזיק בהקאר [במכונית] שלו סידור תהלים וגם תניא, ומה טוב גם איזה חוברות בעניני יהדות בשפת המדינה, ומדי נסעו יחפש הזדמנות להנאות בתוכן חוברות אלו או גם בהחברות עצמן את אלו שנפגש עמהם, שע"ז יתוסף בהם בעניני יהדות, וכשעומד לנוח ומפסיק נסיעתו יאמר קאפיטל תהלים או ילמוד איזה שורות מאחד מספרים הנ"ל". (אג"ק חי"ג ע' שצד).

הרחבות

הזקן השמיט דין ברכת הקשת – ואולי מטעם
באשר אין רגיל „במדינתנו“.

ובמקום אחר (שיחות קודש תשמ"א ח"ג
ע' 468) מרחיב כ"ק אדמו"ר מלך המשיח
שליט"א: "הענין של ברכת הקשת, שאדמו"ר
הזקן לא הכניס בסדר ברכת הנהנין שלו,
אע"פ שנוהגין לעשות ברכה, כמו שרואים
שכ"ק מו"ח אדמו"ר עשה ברכה מכיון
שבמדינה שאדמו"ר הזקן חי בה – מדינת
רוסיה – הנה מצד המיקום של העננים שמה,
לא היה דבר הרגיל שיהיה קשת – זה היה
מקרה נדיר.

כידוע (כמו שהובא גם בדרושי חסידות
עה"פ "את קשתי נתתי בענן"), שלא כל פעם
שישנו גשם נעשה קשת, אלא זה תלוי במצב
של העננים, המצב של השמש, והמצב של
עמידת האדם המביט.

ומכיון שהאדמו"ר הזקן בסדר ברכת הנהנין
שלו כתב רק אודות דברים הרגילים שנוגעים
באופן קביעותי – לכן הוא לא הכניס זאת
בסדר ברכת הנהנין שלו.

ברכה בראיית פני חבירו:

כתב הרמב"ם בהל' ברכות (פרק י' ה"כ):
„הרואה את חבירו לאחר שלושים יום מברך
שהחיינו“.

עפ"ז כתב אדה"ז (סדר ברכות הנהנין פרק
י"ב ה"א): „הרואה את חברו החביב עליו
הרבה ושמח ונהנה בראייתו, אם לא ראהו זה
שלושים יום, יברך שהחיינו“.

בעת ביקור הרבנים הראשיים באה"ק אצל

הטעם להזכרת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח
שליט"א לברך ברכה שנתחייבו בה:

„מדוע הנני מזכיר בכל התוועדות שיברכו
ברכה אחרונה?!

ההסברה בזה היא – שעל דין בשו"ע אין לי
את האומץ לקחת את האחריות שמישהו לא
יעשה ברכה אחרונה.

ולכן, אפילו באם מישהו יושן ואני נותן
צעקה שיברכו ברכה אחרונה, והוא תופס את
עצמו וקם מהשינה ועושה ברכה אחרונה –
כדאי הוא שכל היהודים הנמצאים כאן ישמעו
את הצעקה, היות ועל ידי זה הוא יברך ברכה
אחרונה“. (שיחות קודש תשמ"ח ח"ג ע' 656).

הטעם להנהגת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח
שליט"א בשפיכת מעט מים לפני מים
אחרונים:

„השותה בכד שופך תחילה מן המים לארץ
. . משום ציבתא (קיסמין וקשין שעל פני
המים) אמר לי מר משום דאיכא מים הרעים
(פעמים ששתה בהם שד וזו תקנתן) . . והנה
מצד ענין הב' – יש לאדם לעשות כן גם אחר
שתיית עצמו וגם אם לא שתו כלל בכוס זה.

ועפ"ז יובן מנהגו של כ"ק מו"ח אדמו"ר
שנהג לשפוך מעט מן הכוס קודם מים
אחרונים, למרות שלא שתו מכוס זה“. (המלך
במסיבו ח"א רע).

הטעם שאדה"ז לא הכניס בברכות הנהנין
את ברכת הקשת:

בלקוטי שיחות ח"י (ע' 200): „אדמו"ר

ספר המנהגים

ולהעיר, שאם אמרו שהחיינו בפעם הראשונה – ב"ד מתנה עליהם (לקיים הלכה האמורה) שה"ז באופן ד"פעולה נמשכת" על כל השנים שלאח"ז, ע"ד וברוגמת ברכת שהחיינו ביום ראשון של היר"ט, שקאי על כל היר"ט.

והעיקר שישנו הדבר בפועל – „שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה“!

הנוסע באירון:

האם צריך להתפלל תפלת הדרך בנסיעה באירון, ובשם הגאון הרוגאצבי לשלילה, כיון דלא איקרי דרך (חולין קלט, ב. הובא באישים ושיטות להרה"ג וכו' זוין שי' ע' צז). וצע"ג – כיון שלכאורה בתפלה זו לא הענין „דרך“ העיקר, כ"א העקירה ממקומו וההליכה שלא בעיר, באופן שאפ"ל אויב וכו' „מקום סכנה“.

ועוד שברובא דרובא צ"ל הולך בדרך עד שמגיע לאירון (וכן בהגיעו למחוז חפצו) – אלא שלולא הנסיעה באירון, כ"א הי' חוזר לביתו ממקום נסיעת האירון, דבר רגיל הוא וכו', משא"כ כשנוסע אח"כ באיזה אופן שיחיי, יש לברך על הדרך עד להאירון. ואכ"מ.

[ע"ד הצחות יש להביא דוגמא מחיוב בלימוד תורה אף בנסיעתו באירון אף שהציווי ע"ז הוא „שנאמר ובלכתך בדרך“]. (הערת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בספר המנהגים ע' 15).

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בי"א אייר תשמ"ט דיברו בענין זה (התועדויות תשמ"ט ח"ג ע' 127):

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ע"פ הלכה – „הרואה את חברו לאחר שלושים יום מברך שהחיינו“, אבל, לא ראיתי נוהגין כן, וצ"ע הטעם שאין נוהגין כן.

הרב שפירא שליט"א: אולי הטעם הוא מפני שיש ספק אם השמחה בראיתו היא בכל הלב.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: איתא בפוסקים שבברכת שהחיינו לא מקפידים כ"כ על הספק, ובכמה אופנים מברכים גם כשיש ספק. ועוד (ועיקר) – אין ספק, כי, ע"פ הציווי „ואהבת לרעך כמוך“ (בפ' קדושים שקראנו בשבת שלפני השבת האחרונה), בודאי שכל ישראל (ובפרט שהתורה על הרוב תדבר) שמח בראיית חברו. ובהדגשה יתירה כשנמצא בתוכנו כהן – כמארז"ל כנוגע לאהרן הכהן „אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות כו“.

ובמיוחד בעמדנו בימי הספירה – שבהם צריכים להוסיף עוד יותר באהבת ישראל, כדי לתקן ולמלאות החסרון דתלמידי רבי עקיבא ש"לא נהגו כבוד זה לזה“.

ובכל אופן, אף שאין נוהגים לברך שהחיינו על ראית חברו – בודאי לא מקפידים על זה שרוצה לברך שהחיינו, ועונין אמן בלב שלם.